

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI LAKÁS:

Kül-monostor-utca 181. szám.

Megjelen e lap hetenkint 3-szor u. m. kedden, esütörtökön és szombaton délután. Ára évi negyvedre 3 fl. o. o. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezelendő.
A „nyiltelek” cikkei sora után 20 kr. előleg befizetése mellett a szerkesztőséghez czímzendők.

KIADÓ-HIVATAL:

Központosa, STEIN J. könyvkereskedése.

A „K. Közlöny” magán távsürgőnye.

Pest, jun. 18. A császári manifestum tegnap megjelent. Előadja a háború kérdésének történetét. Egy németek által németek ellen viselendő háborút kikerülhetnek mond. A kik előidéztek, felelősségre hívja fel a világbirodság és isten előtt Austria nem áll magára; Németország fejedelmei és népei csatlakoznak. Császár Ő Felsége sajnálja, hogy a belalkotmánykérés körüli munka nem fejeztetett be, s a birodalom képviselői nem hívhatók össze a trón körül; de az alkotmányosságot örök időkre biztosítja birodalma számára.

Kolozsvár, június 18. 1866.

(H.) Lapunk holnapi számában több nevezetes közlemény foglaltatik, melyekre bátrak vagyunk t. olvasóink figyelmét különösen felhívni.

Egyik austria Császár Ő Felsége manifestuma a birodalom népeihez, illetőleg annak tartalmas kivonata. A momentum, mit az uralkodó ezen nyílt s határozott szövege megjelöl, az austria birodalom történelmének tan legvégzeteljesebb fejleményekre vezető forduló pontját képezi. Maga az uralkodó hívja fel népei figyelmét, hogy a birodalom határain — északon úgy, mint délen — ellenséges hadseregek állanak, melyeknek célja foglalás és „Austria európai hatalmi állásának megrendítése.” Maga Ő Felsége hivatkozik a világbirodságra, hogy ellenségei kezébe erőszakolják a fegyvert, s habár mindent elkövetett a béke áldásainak megóvása végett, fарадозасái e tekintetben meghiusultak, s kénytelen háborúhoz fogni. Oly világos és határozott megjelölése a fenyegető helyzetnek, hogy itt minden további magyarázat fölösleges. Az egész nyilatkozatny mindvégig önérték- és méltóságáteljes hangon van tartva, s figyelemreméltó azon hangsúlyozás, melylyel abban hivatkozás tételik arra, hogy Ő Felsége ügyével a jog szilárd terén, a jog magas elvének és eszméjének védpaíza alatt áll, valamint nem kevésbé fontos, hogy egy oly birodalmi képviselő, melyhez a szabad egyezkedés után létrehozandó jogalpok még hiányoznak, Ő Felsége a legnagyobb szükség pillanatában se kíván összehívni, a magyar országgyűlés pedig érintetlenül hagyatik, s elnapolásáról szó sincs.

A másik nevezetes okmány a francia császár levele az európai helyzetről. Saját-szerű alkotás, melyből körülbelül mindenki olvashat ki maga részére valami megnyugtatót, kivéve tán Austriát és a Rajna-mellékét, s esetleg Belgiumot. Részünkről e levélnek épp azon tételét véljük legkevésbé megnyugtatónak, mely oly békés színezetűnek látszik, hogy t. i. francia Ő fge „valamely területi nagybodás gondolatát mindaddig visszautasítja, míg az európai egyensúly meg nem ingattatik.” De valjon nincs-e az már is megingatva? Ugy hisszük ezt f. hó 15-dike óta könnyű bebizonyítani — ha úgy tetszik, s hátha a Szajna partján úgy fog tetszeni. E napon történt meg ugyanis Frankfurtban a szavazás Austria indítványa felett, miszerint a szövetségi haderő Poroszországgal ellentétben mozgósíttassék, s ez indítvány 9 szavazattal 6 ellenében elfogadtatott, mire Poroszország képviselője ezt háborúzenetet magában foglaló szövetséges határozatnak nyilvánította; kijelentette, hogy Poroszország kilép a Bundból, s felszólította a mellette levő német kormányokat új szövetség alkotására, melyből a berlini cabinet által még f. hó 10-dikéről a többi német kormányokkal közölt reformterv szerint — az austriai és németalföldi részek simpliciter kizártnak. Kérdjük már most: miután Poroszország így széttepte a Bund kötelékeit, nem támad-e Európa közepén oly nagy hézag, mely az európai egyensúlyt rendíti meg, nem is említve, hogy az Austria hatalmi állásának megrendítését célzó törekvések szintén kiméletlenül ütköznek belé az európai egyensúly elvébe. Valóban e helyzet könnyűvé teheti inkább, mint nehezítheti a francia terjeszkedési vágyak s törekvéseknek a császár levele szerinti indokolását.

Végül nem kevésbé fontosnak találjuk azokat, mik országgyűlési rovatunk s a közlött beszédekben foglaltatnak. E közlemények azonban sokkal érthetőbben világítják meg mind a pártok állását, mind pedig — s nemcsak a napirenden lévő specialis tárgyat, hanem — magát az alkotmánykérdés állását, hogysem további megjegyzéseinket bátran el ne napolhatnók.

Császári manifestum.

Bécs, június 15. 1866.

Biztos tudomás szerint az Austria népeihez intézett császári manifestum holnap fog megjelenni*). E manifestum hiteltel méltatható értesítés szerint következőleg hangzik:

A békemű közepette, melyet Ő Felsége kezdeményezett, hogy egy oly alkotmányforma alapjai vetessenek meg, melyek az összbiradalom egységét és hatalmi állását szilárdítani alkalmasak, az uralkodó kötelesség parancsolá: az egész hadsereget fegyverre szólítani. A birodalom határain délen és északon két szövetséges ellenség hadseregei állanak azon szándékkal, hogy Austria európai hatalmi állását megrendítsék. Austria ezek közül egyiknek se adott okot a háborúra. A béke áldásait Austria népei számára megóvni, ezt Ő Felsége mindig legszentebb uralkodói kötelességének ismerte, s azt híven teljesíteni ügykezett. Azonban az ellenséges hatalmak közül az egyiknek nincs szüksége lütygyre, a birodalom egy részének elrablását sóvárogva, a kedvező időpont magában alkalmat nyújt neki a háborúra. Szövetkezve a porosz csapatokkal, melyek most Austriát több mint ellenség gyanánt fenyegetik, ez előtt két évvel a hű osztrák hadsereg egy része az északi tenger partjainál jelent meg. Ő Felsége hadiszövetségre lépett Poroszországgal, hogy szerződés szerinti jogokat önjön meg, egy fenyegetett német néptörzset oltalmazzon, az elkerülhetlen háború veszélyeit a legsúlyosabb határok közé szorítsa, s Austria, Németország és Európa javára maradandó békebiztosítékot nyerjen. Hódítási célok felé lépés se tételik. Austria nem oka szomorú fölmértelűséért az üdvöletlen bonyodalmak sorának, melyek Poroszországgal hasonló önzéstelen szándékai esetében soha se állottak volna elő, melyek nagyraágyó célok valóstítása végett idéztettek fel, s ezért Ő Felsége kormánya által békés úton megoldhatlanokká váltak. A manifestum ezután említi a béke fenntartása érdekében előbb Poroszországgal, később a többi nagyhatalmakkal folytatott alkudozások menetét s meghiúsulását. Austria kikötését, melyszerint az európai közjog és szerződések szolgálhattak volna az európai conferentia közvetítési kísérleteinek indulási pontjánál, nem akarták elismerni és elfogadni, miáltal azon bizonyítvány nyújtott, hogy magok a tanácskozások soha se vezethettek volna a béke megtartása és szilárdítására. A manifestum erre elősorolja azon erőszakos lépéseket, melyeket Poroszország követett el, haderőpatokat küldvén Holsteinba, szétrebbentvén a csász. helytartó által egybehívott rendek gyűlést s kényszerítvén a meg szálló erőt tízszeresen túloyomó haderő elől visszavonulni. A németiség nemzeti kötelekét elszakítva, Poroszország a szövetségből való kilépését jelentette ki és katonai hatalommal lépett fel szövetséghű souveránek ellenében. Ezután a manifestum szóról szóra így folytatja: „E képp a legkárhózosabb, mert németeknek németek elleni háborúja elke rülhetlenné vált! Mindazon szerencsétlenségért, a mit e háború egyes családok, vidékek és országokra árasztani fog, mind azokat, a kik azt előidéztek, a világbirodság és a mindenható Isten előtt felelősségre hívom. Harezhhoz fogok azon bizalommal, mit az igaz ügy nyújt, azon hatalomérzetével, mely egy nagy birodalomban rejlik, a hol a fejedelem és a nép csak egy gondolatból, Austria igaz jogaitól van áthatva, friss és teljes bátorsággal fogok e harcához, láttára azon derék harcász hadseregnek, mely azon védbástyát képezi, a min Austria ellenségeinek ereje meg fog tűrni, és láttára az én hű népeimnek, melyek egyetlen, elhatározottan, áldozatkészen emelik tekintetüket hozzám. Csak egy érzés hatja át az én királyságaimat és tartományaimat, az egytűvé tartozás érzése, az egységtűbeni hatalomérzete, s ez ellenszenz érzelme egy oly hallatlan jogsértés felett. Kétszeresen fájtalom, hogy az egyezkedés (Verständigung) műve a belalkotmány kérdéseket illetőleg még nem haladott annyira előre, miképp e komoly,

*) E fontos közlemény igen hiteles helyről még vasárnap reggel jutott hozzánk, de lapunk az nap nem jelenvén, csak most adhatjuk. Szerk.

de egyszersmind fölemelő pillanatban minden népeim képviselőit trónom körül nem gyűjthetem. Azonban ezen támaszt most nélkülözve uralkodói tisztemmel annál inkább tisztában vagyok, határozatom annál szilárdabb, azt birodalmam számára minden időkre biztosítani. Ezen harcban mi nem leszünk magunkra. Németország fejedelmei és népei ismerik a veszélyt, mely szabadságukat s függetlenségüket fenyegeti. A legszentebb javakért, melyeket népeknél védniük hivatásuk, ragadjunk fegyvert, úgy a mi német szövetségi testvéreink is. E fegyvert kezükbe örszokolják. Legyen! Most, midőn azt felragadjuk, nem szabad s nem akarunk lenni valameddig birodalmamnak valamint a szövetséges német államoknak szabad belső fejlődése s azok hatalmi állása Európában újabban megállapítva (bestimmt) nem lesz. De birodalmunk, reményünk ne nyugodjék csupán egységtűben s erőnkön. En azt egyszersmind egy magasabbra, a mindenható, igaz Istenbe helyezem, kinek Háza eredetétől fogva szolgálataiban állott, a ki nem hagyja el azokat, a kik igazságokban beleje vetik bizalmukat. Hozzá emelem könyörgésemet segélyért s győzelemért, és felhívom népeimet, hogy ezt velem együtt tegyék.”

Napoleon császár levele.

A francia törvényhozó testület június 12-ki ülésében a budget-vita alkalmával, Rouher állam-miniszter Napoleon császárnak egy levelét olvasta fel, melyet Drouyn de Lhuys külügyminiszterhez intézett, s mely a bécsi lapoknak egész terjedelmében táviratoztattott. Ez így szól:

Miniszter ur!

Azon perczben, midőn ama békeremények elenyészni látszanak, miket az értekezlet összehűlése gerjesztett bennünk, lényeges dolog, egy külföldi diplomatai ügyünkhöz intézett körlevél által föderíteni azon eszméket, miket kormányom Európa tanácsa elé terjeszteni szándékozott, s ama magatartást, mit az a készülő eseményekkel szemben követni szándékozik.

Ezen közlés politikáinkat helyes világításba helyezendő. Ha az értekezlet megtörténik mi — mint ön tudja — világosan fogtunk volna beszélni; önnek novemberben ki kellett volna jelentenie, hogy én a területi nagybodás minden eszméjét visszautasítom, míg az európai súlyegyen meg nem háborítottánk.

Valóban mi csak akkor gondolhatnánk határaink terjesztésére, ha Európa térképe valamely nagyhatalmasság kizárólagos előnyére módosítottánk, s ha a határ-tartományok szabadon kifejezett óhajtaok által Franciaországhoz annexiojukat kívánánk. Ezen körülményeken kívül országunkhoz méltóbbnak tartom, a terület-szerzéseknek eleje tenni azon becses előnyt, miszerint szomszédainkkal jó egyetértésben élünk s függetlenségüket s nemzetiségüket tiszteljük.

Ezen érzelmeiktől lelkesítve s egyedül a béke fenntartását tartván szem előtt, Angol s Olaszországhoz fordultam, hogy az érdeklött felekhez kibékítés szavai intézessenek; min tán a semleges hatalmak közt kieszközölt összhangzás magában véve Európa számára a biztonság záloga fogna maradni. Ezen hatalmak magas részrehajlatlanságukat azon elhatározás által tanúsíták, miszerint az értekezlet tárgyalásai a függő kérdésekre szoríttassanak, azok megoldása végett. Ugy bízom, ezen kérdéseket nyíltan elő kellett volna venni, az azokat borító diplomatai fátyoltól megszabadítani s a fejedelmek s népek törvényes óhajait komoly megfontolás alá venni.

A keletkezett viszálynak 3 oka van: Poroszország roszul kikerekített földirati fekvése; Németország óhajta egy, általános szükségének megfelelő politikai újraszervezés iránt, s Olaszországra nézve a nemzeti függetlenség biztosításának szükségére.

A semleges hatalmak nem akarthattak idegen országok belligyeibe avatkozni; mindemellett is azon udvarok, melyek a német szövetséget megalkotó tényekben résztvettek, jogosan megbíráltatták, hogy valjon a követelt változtatások olyanok-e, melyek az Európában fennálló rendet veszélyeztetnék.

Mi részünkről a szövetség közép államai számára szorosabb egységtűt, hatalmas szervezetet s jelentékenyebb szerepet, Poroszország számára nagyobb egyeneműséget s több hatalmat északon, s Austriára nézve Németországban nagy állásának fenntartását óhajtottunk volna.

Ezenkívül azt akartuk volna, hogy Austria méltányos kárpótás mellett Velenczét Olaszországnak átengedje — mivel ha az Olaszországgal egyetértésben s az 1852-iki szerződéssel nem gondolván, Dániával a német nemzetiség nevében háborút folytatott, igazságosnak látszott előttem, hogy az Olaszországban ugyanazon elvet ismerje el, a felszígott függetlenségének kiegészítése által.

Ezek azon eszmék, miket mi Európa nyugalma érdekében érvényesíteni próbáltunk volna. Most felő, hogy e fölött egyedül a fegyverek sorsa fog dönteni.

Minő magatartás illik már Franciaországhoz ezen eshetőségekkel szemben? Mindnyáján elégtelenségünket nyilvánítsuk-e, mivel Németország az

1815-ki szerződéseket tehetetleneknek találja, nemzeti törekvéseinek kielégítése s nyugalmanak fenntartása végett?

A kitörés kúszóben álló háborúban nekünk csak két érdekünk van: az európai súlyegyen fenntartása, s azon mű fenntartása, melynek Olaszországnak felállítására közreműködünk. De valjon nem elegendő e Franciaország erkölcsi ereje ezen két érdek megőrzésére? Valjon kénytelen lesz-e az kardot rántani, csak hogy szavára hallgassanak?

En ezt nem gondolom. Ha fарадозасaink dacára a béke-remények nem valóstulnak is, mi mégis a viszályba beonyolult udvarok nyilatkozatai által biztosítva vagyunk a felől, hogy — bármint legyen is a háború eredménye — az érintett kérdések egyike sem fog Franciaország megegyezése nélkül oldatni meg.

Ezért maradjunk figyelmes semleges-ségben, erősek lévén önzetlenségűnk által, s azon őhajattól lelkesítve, hogy Európa népeit, viszályaikat elfeledni, s a polgárisodás, szabadság s haladás egyedűli céljára egyesíteni láthassunk. Maradjunk jogunkban bizók, s nyugodtak hatalmunkban.

Egyébiránt ön — miniszter ur — isten szent oltalmába ajánlom. Napoleon.

Ezen cs. irat tetszés-nyilvánításokkal fogadtatott. Rouher államminiszter azt véli, hogy a törvényhozó testület ezen nyilatkozat hallása után felfogadja Német s Olaszország ügyei vitatásának czélszerűtlenségét.

Favre Gy., Thiers s Leroux a vita bezárását meggátolni próbálják. A vita bezárása 202 szavazattal, 34 ellen elfogadtatik. Erre a kamara a kiigazított budgetet 232 szavazattal, 18 ellen elfogadja, s az ülés bezárattott.

A pesti országgyűlés.

A képviselőház jun. 12-kén tartott ülése.

(Folytatása és vége.)

Olvassa a kérvényi bizottság jelentését: Baranya Ághó községe 40 birtokos lakosa kérvénye tárgyában, melyben előadják, hogy Ághó községe lakói két szomszéd határbán földet birtak, az azok után járó közterheket viselték és viselik, valamint a szelizi uradalomnak, mint tulajdonosnak, a megszabott tartozásokat megadták, s illetőleg az uri munkát teljesítették. Ezek mellett elpanaszolják, hogy még az 1847-ik évben, mint állítják, megyei bítelesítés nélkül véghezvitt tagosításban a földesur 300 holdnyi maradvány földbirtokába lépett; és azt, hogy a kismindszenti pusztán is birtak 180 hold földet, ugyancsak a szelizi uradalomtól, de az tőlük 1864-ben elvettették, mivel azok fejében több szolgáltatást kérvén az uradalom, mint addig, azt ök megtagadták. Kérik tehát, mind a maradvány földeknek, mind a kis-mindszenti pusztán levő birtoknak a község tulajdonába leendő visszabocsátását, és a földesuri viszony alóli felszabadítást, ha pedig másként eszközölhető nem lenne, legalább is időszakonkénti törlesztés által eszközölendő megváltás által.

Vélemény: A folyamodó község és a szelizi uradalom közötti viszony minőségének meghatározása a rendes bíróságokat, nem pedig a törvényhozást illetvén, a mennyiben folyamodó község az 1848-iki IX. t. cz. intézkedését magára is alkalmazhatónak gondolná, azt erre nézve a maga törvényes illetőségéhez utasítandónak véli a kérvényi bizottság; mely tekintetben ez egyelőre a képviselőház irattárába teendő folyamodvány, annak idején a belügyminiszterhez leszen vezérlendő. A mennyiben pedig folyamodó község a netán curialis természetű birtokoknak megváltás utján leendő öröklajdonjoga megszerzését célozná, azt az e nemű viszonyok feletti törvényes intézkedések beálltaig, a fennálló törvényekhez való alkalmazkodásra, s illetőleg a földesurral való szabad egyezkedésre utasítandónak hiszi a kérvényi bizottság. — Maga a jelen folyamodvány a képviselőház által kiküldött codificationalis választmánynak a felmerülő különféle kívánságok és ajánlatok egyik adata gyanánt tudomásul, s netán felhasználásul lévén kiadandó. (Helyeslés.)

Elnök: Elfogadja a t. ház a bizottság véleményét? (Elfogadjuk.)

Olvassa a kérvényi bizottság jelentését. Rábé, Klárafalva és Kis-Béba örökös szerződésű dohánytelepítvényes községek ama kérvényük tárgyában, hogy a földesuri viszony alól felszabadíttassanak, az uradalmak pedig e jövedelmek megszüntetéseért, az 1850 óta a községek által tett fizetések betudása, illetőleg megtérítése mellett, az országos alaphól kármentesíttessenek.

Vélemény: Jelen folyamodványt a közgazdaszat ügyében a képviselőház által kiküldött választmánynak tüzetes, s netán a codificationalis bizottságnyal együttes tárgyalatása végett kiadandónak véli a kérvényi bizottság. (Helyeslés.)

Elnök: A tiszt. ház elfogadja a bizottság véleményét.

Olvasa a kérvényi bizottság jelentését Ujhelyi József az iránti panasza tárgyában, hogy 1861-ben a megyének alkotmányos visszaszervezése alkalmával, mint megyei tiszt. főügyész, Ugocsa-megyénél hivataloskodván, az időben megszolgált, de ki nem fizetett 350 frtyi tiszt. díjat a bekövetkezett időszak alatt, minden szolgálata daczára is, meg nem kaphatta, kéri ennek kifizetését és a képviselőház által kieszközölni.

Vélemény: Mivel ezen kérvény is azok sorába tartozik, melyeknek törvényhozói hatalom közbejöttévi elintézése törvényszerűen csak úgy és csak akkor történhetik meg, ha a törvényhozó és végrehajtó hatalom közti azon viszony életbeléptetik, melyet az 1848. III. t. cz. felelős kormány megállapítása mellett felállítani céltzott, ennél fogva a kérvényi bizottmány a jelen panaszlevélnek is az országos irattárba letételét, s annak idejében a bel- és pénzügyi ministeriumhoz utasítását véleményezi. (Helyeslés.)

Elnök: A t. ház a bizottmány véleményét elfogadja.

Olvasa a kérvényi bizottság jelentését az Ungvár városa részéről a városi választmány által benyújtott kérvény tárgyában. Előadatik ebben, hogy az ungvári kir. kincstári uradalom, mely Ungvármegyének $\frac{2}{3}$ -át képezi, s erdősegei 150 ezer holdra rgnak, 1863-ban két külön szerződés mellett, kéz alatt 30 évre bérbe adatott Polácsék Adolf és Hollener Leónak. Az abba kebelezett turaremetei vasgyár pedig ugyanazoknak örök áron eladatott.

Az egyik szerződés tárgya az erdőség, a másik tárgya a rétek, földek és kisebb királyi haszonvételek.

Ama szerint bérlok évenként 20-tól 40 ezerig emelkedő őrfa levágására köteleztetnek. Nem vágatnak azonban annyit, mivel a helybeli ipar távolról sem igényel annyit, maguknak pedig nincs befektetendő tőkéjük, melylyel gyárakat állíthatnának. Sőt a megvett vasgyárban sem tűzik rendszeresen a munkát. Egy lőőre való vasut építését is ígérték a bérlok, de a bérletet elnyervén, szavok beváltásával többé nem gondoltak.

Mindezek mellett és következképpen a levágot kisebb mennyiségű fa is az erdőn rothad, az erdő-kezelés igen szabálytalan, a kézmunkás megyei lakossága pedig keresetétől nagy részt elesett.

A másik szerződésre támaszkodva, haszonbérlok a földeket és réteket igen felesleges áron albértetekbe adják ki; az italmérési jogot pedig egyetlen társulatnak adván kezébe, az abban egyed-áraságot tűz. Mindkét dolog nyomasztólág hat a köznépre.

Mindezek mellett a haszonbérlok sok ezer forintnyi hátralékban vannak a haszonbéri összegből is, s most éppen tárgyalás alatt levő folyamndványukban az iránt esedeztek a pénzügyi hatóságoknál, miszerint említett mulasztásaik miatt nemcsak szerződés-szegőknek ne tekintessenek, de sőt engedtsésk meg tartozásaik részletenkénti törlesztése. Ungvár városa tehát esedezik: eszközölje a t. képviselőház, hogy a bérlok által kért engedmények azoknak megtagadtassanak, sőt ama roz uton kelt kincstári szerződések semmisíttessenek meg, az országgyűlés pedig eszközölje, hogy a kincstár tulajdonához tartozó Ungvár határában fekvő ingatlan javak s az azokhoz tartozó regálék Ungvár városa községének adassanak el.

Vélemény: Jelen folyamodvány több tekintetbeni fontosságánál fogva a kormánynak beható tárgyalását igényelvén, ez a felelős magyar ministerium megalakulandása után azonnal pénzügyi osztályának, a közlekedési, meg a földművelési és iparszállítási egyetértőleges intézkedés végett kiadandó leszen, addig is a képviselőház kebléből kiküldött, s az ország anyagi és egyáltalán a közgazdasági érdekek tárgyában működő bizottsághoz lévő vezetendő. (Helyeslés.)

Elnök: Elfogadja a t. ház a bizottság véleményét.

Olvasa a kérvényi bizottság jelentését ügyvéd Szabó Pál aláírással benyújtott kérvény tárgyában, melyben az panaszt emel Madeti János és Steinbach István, pestvárosi tanácsosok ellen. Miután eme panasz hírlapok útján ismeretessé lett, Pest városának főpolgármestere, Rottenbiller Lipót, e dolgot megvizsgáltatta, a hivatalos eredményt a t. ház elnökéhez benyújtotta, ki is azt a kérvényi bizottságnak adta át.

Ebből kiderült, hogy Szabó Pál nevű ügyvéd a pesti törvényszék által vezetett ügyvédi lajstromban nincs, hogy Szabó Pál pesti ügyvéd nem létezését constatározta a pesti ügyvédek értekezlete is; s hogy általán a városi hatóság minden utánjárása daczára is olyan nevű ügyvédre Pesten találni nem sikerült.

Vélemény: Minden kétségen kívül állónak tartja a kérvényi bizottság, hogy a kérdéses panasz álnév alatt nyújtatott be; mint ilyen pedig tárgyalható nem lévén, kimondandónak véli, hogy, mint névtelen álarozkodó által beadott kérvény, figyelembe nem vétethetik. (Helyeslés.)

Elnök: Elfogadja a t. ház a bizottság véleményét? (Elfogadjuk!) Ennél fogva a kérvény az előadott okoknál fogva figyelembe nem vétetik.

Olvasa a kérvényi bizottság jelentését Balogh

Péter egyházi elnök, Kovács Lajos helyettes főgondnok és Nagy Ferenc egyházi jegyzőnek a debreczeni ref. anyaszentegyház nevében beadott kérvény tárgyában. Kéri, hogy miután a képviselőház, az első rendű országos közügyek elintéztetvén, a rendező belügyek között a vallás-, közoktatás- és közemberiségi ügyek elintézését tárgyalandja, mentse fel az adóztatás alól a protestáns templom építési, vallási, közoktatási, koldus-ápolási és mindennemű egyházi pénztárakat, melyek eddig — habár semmi országos segélyben nem részesültek, a súlyos jövedelmi adót, még csak a kezelési költségek előleges levonása sem engedtetvén meg, fizetni voltak kötelesek.

Vélemény: Jelen kérvény, további tárgyalás végett, a vallás és közoktatás tárgyában kiküldött országos bizottsághoz tétessék át. (Helyeslés.)

Elnök: A tiszt. ház elfogadja a bizottság véleményét.

Olvasa a kérvényi bizottság jelentését azon két részre oszló kérvény tárgyában, melynek elsőjében Nagy József, Herédi Szabó Imre és több félegyházi választó, összesen 65-en, a képviselőház elnökéhez, s általa a képviselőházhoz a végett folyamodnak, hogy miután képviselőjük mart. 20-án lemondott, rendeltessék el az új választás; még pedig napja is a ház által tüztetvén ki, annak megtartására szoríttassék a középponti választmány, mely a választást minden uton és módon, mint pl. új összeírás elrendelése által, — elodázní akarja, a kerületet ézáltal alkotmányos joga gyakorlatában gátolván.

A folyamodás második részében Nagy József és Juhász Sándor, mint a kik a fentebbi kérvény beadására választótársaik által megbizattak, előadják: miszerint időközben a kis-kun-kerületi központi bizottság csakugyan tűzött ki napot a választásra, még pedig június 6-át; — azonban ők a központi választmány eljárását mindamellett sérelmesnek és törvényellenesnek látják, 1-ör, mert új összeírást rendelt el, 2-or, mert azt ápril 18-án kezdetvén meg, s május 1-jén végezvén be, a választást ily későre halasztott.

Kéri tehát ennek folytán, hogy a választás napja a képviselőház által előbbre határozassék.

Vélemény: Az elnökség, a képviselőház rendeletére már mart. 22-én (1866) megkereste a Kis-Kun kerületi központi bizottmányt új képviselőválasztás eszközölésére. A központi bizottság illetőséghez tartozik a kezeiél lévő adatokból megítélni, szükséges-e új összeírás elrendelése vagy sem, s e szerint intézkedni. Ez iránt kérvényezők előadását a ház csak úgy vehetné figyelembe, ha adatok és okiratok által bebizonyítják vala, hogy az új összeírás szükségeltelen. A választási törvény rendelete szerint a központi bizottság összehívása és a választási határnap között, ha a szavazók összeírásának is kell közben eszközölni, 60—70 napnak kell lefolyni; világos ebből, hogy a fenförgő esetben a választási napnak jun. 6-ára történő kiütlése folytán törvényesítés el nem követtetett. Az itt elősorolt okoknál fogva jelen kérvény egyszerűen mellőztessék. (Helyeslés.)

Olvasa a kérvényi bizottság jelentését komárommegyei Hetény község előjárói abbéli panasza tárgyában, hogy helytelen földbeclés következtében határakon magasabb az adó, mint a szomszéd határokon, földjeik pedig rosszabbak; hogy az adót fizetni képtelenek, és így adóhátralékuk, a rajtok volt katonai executio daczára is növekedett; hogy a dohányból reménylenének nagyobb jövedelmet, de dohánytermelési engedélyt nem kapnak; és elpanaszolják, mennyi csapás érte helységüket közzezből: 1849-ben a háború, mely rájuk kiválólág nehezkedett, a komáromi vár közelsége miatt, 1850-ben az árvíz tett nagy károkat, 1856-ban egész helységük porrá égett; 1859—60-ban a sáskák emézték fel termésüket; 1864—65-ben marhavész volt náluk, 1865-ben mindezek mellé alig termett meg vetőmagjuk. — Folyamodnak tehát, helyes földbeclés utáni igazságos adóztatás, dohánytermelési engedély, és a végett, hogy adóhátralékuk elengedtsésk.

Vélemény: A kérvényi bizottmány ezen, mint látszik közlelebről annyit szenvedett helység kérelmét előbb a közgazdasági ügyekben kiküldött bizottmányhoz ajánlja átteendőnek kellő használat végett, mint más dohánytermelési engedélyt folyamodó kérvényeket; azután pedig a levéltárban megőriztetvén, míg a leendő magyar ministeriumnak átadathatók figyelembe vétel, illetőleg méltányos ellátás végett. (Helyeslés.)

Elnök: A tiszt. ház elfogadja a bizottság véleményét.

Olvasa a kérvényi bizottság jelentését Flink Károlynak a helyreállítandó magyar ministeriumnál tehetsége szerinti alkalmazását kérő folyamodása tárgyában.

Vélemény: Folyamodó kérelmében intézkedni nem tartozik a törvényhozás, hanem a közigazgatás körébe; ennél fogva folyamodó a kinevezendő magyar ministeriumhoz utasíttassék. Kérelmét és az ahhoz csatolt okmányokat a t. ház elnöksége útján visszaveheti. (Helyeslés.)

Elnök: A t. ház elfogadja a bizottság véleményét.

Olvasa a kérvényi bizottság jelentését azon folyamodás tárgyában, melyben Kendercsik Jakab, magyar nyelvitanító, mint magát kifejezi: „bathatos

pártolását esedezik”, és mint kérelme hátiratából látszik, „a változandó hivataloknál kér alkalmazást.”

Vélemény: E kérvény kívánata a közigazgatás hatáskörébe tartozván, folyamodó tehát e tárgyban a kinevezendő magyar ministeriumhoz utasíttassék. (Helyeslés.)

Elnök: A t. ház a kérvényi bizottság ezen véleményét is elfogadja.

A gyűlésnek egyéb tárgya nem lévén, dél felé eloszlott.

Holnap d. e. 10 órakor országos ülés; tárgya: az inség ügyében tett javaslat, indítvány és módosítások feletti tanácskozás.

Az alsóház június 14-ki ülése.

Az inségügyben tett indítványok feletti vita folytatott, s ez ülésben a napirenden levő tárgy feletti általános vita be is fejeztetett.

Csanády Sándor nyitotta meg a szónokok sorát, s azon nézetet fejezi ki, hogy a feliratot kell elfogadni, mert a Deák Ferenc által indított végzéssel nincs segítve a bajon, s bámulatát fejezi ki, hogy Deák F., ki mindig a nemzet bajainak enyhítésén fáradozott, most indítványával háttérbe akarja szorítani azt, mit az országgyűlés az inség enyhítésére tehet. Az inség enyhítésének egyetlen szere: az alkotmány helyreállítása. Törvénytelen adó, dohánymonopolium megszüntetendő stb. Ezért felirást sürget, s vádolja Deákot, hogy indítványa — alkotmánysértő! E nagy szó részint nevetést szült, részint erős rosztalást és zajt szült. Szónok azt mondja, hogy Deák a netaláni kölesön felvételt s intézkedést az absolutisticus kormányra bizza.

Elnök megjegyzi, hogy Deák nem így tette javaslatát.

Kállay szót kér. Roppant zaj támad. Szélső bal és jobb oldalon többen felugranak. Deák szóhoz jut, s véleményezi, hogy Kállaynak joga van szólni, mire többi rendutasítja az elnököt, hogy nincs joga ezáfolni a szónokot, s ha vitakozni akar, keljen ki elnöki székéből. Végre Deák megjegyezvén, hogy az elnök csak észrevételt tett az állítványra nézve, béke lett.

Fábián röviden szolt a Deák-féle végzés mellett.

Vidacs szenvedélyes beszédet tart. Szól a háborúról, említi Isaszeget, s az olasz kérdést. Szerinte a mostani kormány emberei semmi bizalomra se méltók. A Kállay-féle módosítványt pártolja.

Tisza Kálmán beszédét egészben közöljük mai számunkban. Pártolja Deák indítványát. De a részletes vita alkalmára módosítványt jelent be, kiemelése végett annak, hogy a segélyezés érdekében az alkotmányos hatóságok visszaállítandók.

László J. Kállay mellett, Ivánka és Szilády Á. a végzés mellett szólnak.

Gróf Apponyi György hosszabb s szabatos beszédet mondott, melylyel Deák indítványához csatlakozott. Közölni fogjuk.

Bobory személyes megjegyzést tesz Tisza ellenében, Markos a feliratot pártolja, b. Eötvös József Deák indítványát fejtegeti, s ezáfolja az ellenvetéseket, b. Orczy Kállayval kibékül egy megróvás értelmezésében, Bónis pártolja Deákot, gr. Andrássy beszédét egész terjedelmében adjuk, ugy szintén a Ghiczy Kálmánét.

Még szoltak Jekelfalussy, Zsedényi, visszafelért gr. Apponyi s viszont Ghiczy.

Végre többen lemondván a szóról az általános vita berekeztetett. A Deák-féle végzést roppant szótöbbséggel elfogadják. A felirat mellett mindössze 10—12-en szavaztak.

Az alsóház június 15-diki ülése.

Tisza Kálmán visszavonta módosítványát, mely a Deák indítványának irányát némileg megváltoztatta volna; visszavonta, mert meg van nyugodva, hogy az alkotmány helyreállításának szükségessége iránti nézet általános, mert az eszméket Deák indítványában is kifejtve látja, s mert fenntartani kívánja.

Mocsáry, ki szintén adott volt be ilyent, hasonlóképp visszavonja módosítványát.

Meglepetés, örömszaj. Deák éppen ekkor lép be, a ház hangos éljenzésben tör ki.

Ezután az indítvány pontról pontra felolvasatott, s egész terjedelmében elfogadtatott.

A magyar-horvát küldöttség június 16-dikán ülést tartott. A magyar küldöttség a jövő hét folytán fog jelentést tenni az országgyűlésnek. A horvát küldöttség is jelentést kíván tenni az országgyűlésnek Zágrábban. Nevezetes pontokra nézve szerencsés egyetértés jött létre, másokra nézve maguk a horvát küldöttség tagjai is igen szorosnak találták utasításukat.

Deák Ferenc beszéde

(az alsóház jun. 13-iki ülésében.)

Tisztelt ház! Nem fogom hosszasan indokolni indítványomat, maga a helyzet elegendően indokolja azt. Csak a helyzetet akarom röviden előadni, úgy, mint azt felfogom. (Halljuk!) Az ország több vidékeit a legsúlyosabb inség fenyegeti. A ki-mertült nép magán segíteni nem képes, és töltünk, képviselőitől várja, hogy segélyt eszközöljünk. Nincs

a házban senki, ki kész ne volna, sőt kötelességé nek ne tartaná, mindent megtenni, mi a képviselőház hatalmában áll, hogy az inségben segítve legyen. E végre küldöttünk ki bizottságot, és a bizottság javaslatot adott, mely javaslat most tárgyalás alatt fekszik.

Mindenekelőtt azt kell megfontolnunk, mik azon eszközök, melyek a képviselőház hatalmában állnak, és csakugyan célravezetők is lennének. Az inség megelőzésére és enyhítésére mindenekelőtt pénz kell és gabona. Ezt a kettőt előállítani és cselekedni, t. i. azt célszerűen kezelni és kiosztani, annak célszerű alkalmazására felügyelni — ez itt a teendő. Az a kérdés, mik vannak erre nézve a képviselőház hatalmában, és mik azok, miket nem a képviselőháznak kell és lehet tenni, hanem a végrehajtó hatalomnak.

Minden országban, legyen az alkotmányos vagy szinleg alkotmányos, azt hiszem, hogy a cselekvés mindig a végrehajtó hatalom körébe tartozik, nem csak jogilag, de tetteleg is.

A végrehajtó hatalmat Magyarországon, törvényeink szerint, a király gyakorolja. Ott van a törvényben világosan kimondva, hogy a király ő Felsége a végajtó hatalmat a törvények értelmében gyakorlandja. Igen, de fájdalom, hazánkban ő Felsége tetteleg gyakorolja ugyan a végrehajtó hatalmat, de nem a törvények értelmében. (Igaz! Helyeslés.) Erre nézve az országgyűlés ismételve felszólalt, és gondolom, hogy e házban senki sincs, ki az ország azon követelésétől, hogy az alkotmány tetteleg is helyreállíttassék, csak egy hajszályt is engedni kívánna. (Ugy van! Helyeslés.)

De a fenyegető inség, a szükség, rögöni intézkedéseket kíván. Ezen rögöni intézkedések megtételére tehát nincs más választása a háznak, mint vagy bevárni, míg az alkotmány helyre lesz állítva, s ő Felsége az alkotmány és törvények értelmében gyakorolandja a végrehajtó hatalmat, vagy addig is, míg ez megtörténik, ő Felségét, mint az ország örökös királyát — haereditarius rex — felszólítani, hogy fejedelmi tiszte szerint intézkedjék, hogy a rögöni megkivántató segélyezés megtörténjék. — E kettő közül kell választani.

Az első, t. i. bevárni az alkotmány visszaállítását, azt hiszem, éppen a dolog sürgetőssége miatt alig lehet.

Ha én indítványomban azt mondtam volna, „intézkedjék Felség, akár mi lesz az alkotmányból”, méltán megróhatnák indítványomat, mert azt mondhatnák, hogy a nagy inségnek feláldoztam az ország jogait. De sem azon felirati javaslatban, melyet a kiküldött bizottság a ház elé terjesztett, sem az én indítványomban nem ez van, hanem az: „várunk és várjuk, sürgettük és sürgettük, és reméljük tovább is törvényeink, alkotmányunk visszaállítását; hanem addig is, intézkedjék ő Felsége, hogy a fenyegető inségnek eleje vétsésk.”

Azt hiszem, hogy a mi az eszközöket illeti, melyekkel az inségben segíteni lehet, van még egy mód, vagy egy neme az eszközöknek, melyhez az országgyűlés hozzájárulása is szükséges lenne, és ez azon mód, ha a rendkívüli körülmények folytán a rendes jövedelmekből a segély ki nem kerülhetvén, rendkívüli eszközökhöz, pl. kölcsönhöz kellene folyamodni Erre nézve mit mondhat az országgyűlés? Az országgyűlés maga kölesönt nem vehet fel; felvehet együtt a királlyal. Az országgyűlés tehát csak annyit mondhat ki, hogy a mit alkotmány és törvény szerint tehetünk, e részben is megteendjük, t. i. a rendkívüli segélyezés esetére rendkívüli eszközök megszerzését.

Ezt tartalmazza a felirati javaslat; ezt tartalmazza indítványom. (Helyeslés.) Elvekkal és elvekre utasításokkal a sürgettő bajon segíteni nem lehet. (Helyeslés.) Nem szabad feláldozni az elveket de nem is szabad a rögöni szükséges segélyezést addig halasztani, míg a súlyos nehézségek között az elvek életbe lépnek. (Helyeslés.) Nem tennék nagy szolgálatot a népnek, ha azt mondanák: Barátom! mindent szívesen megteszünk, de csak alkotmányos kormányval érintkezhetünk, s csak azzal; akkoráig pedig az inség bekövetkeznék, és meglehet, a nép éhen halna. (Helyeslés.) Nem teljesítők kötelességünket, ha azért, mert elveink nem léptettek még életbe, a királytól sem várunk segélyt, melyet megszerezni fejedelmi tiszte és kötelessége. (Helyeslés.)

Nem akarok egyes ellenvetésekre felelni. Én csak két módot vagy eszközt látok: felszólítani a királyt, hogy mindazt, a mi a végrehajtó hatalom körébe tartozik, addig is, míg alkotmányos ministeriumunkat, melyet követelünk, helyreállítatja, vagy helyreállítja, teljesítse.

A másik azon készségi nyilatkozat, hogy ha rendkívüli körülmények rendkívüli erőfeszítést igényelnek, erre nézve a magyar országgyűlés mind azt, mit törvény és alkotmány szerint tehet, megteendi. (Helyeslés.)

Javasoltattak még más eszközök. Igen szívesen fogadok el minden eszközt, mi célra vezet. De éppen az előadott eszközöket nem tartom olyanoknak. Az egyik eszköz, mely javaslatba hozott, az, hogy szüntessenek meg az indirect adók. Én nem csak az indirect, hanem a direct adók jelen állapotát sem tartom alkotmányosnak, mert az országgyűlés tudta és beleegyezése nélkül vettettek ki és hajtának be. A legkevésbé, a mit a fejedelműl megvárok, az, hogy a kinek megévő fala

kenyere sincs, annak né vegyék el marháját az adó-executióval. Ha még erre sem figyelmeztetnek azon férfiak, kiket ő Felsége meg fog kérni, hogy intézkedéseket tegyenek, akkor igazán szomorú állapotban volna ő Felségének és az országnak is sorsa. Az indirect adók megszüntetése különben oly nagy fontosságú közgazdasági kérdés, hogy az leg-szorosabb kapcsolatban áll az egész adórendszer kidolgozásával. Ha isten arra segít bennünket, hogy ezt tárgyalni fogjuk, heteket, hónapokat fog igénybe venni, míg magunk közt tisztában leszünk, és ha a szegény éhező nép addig vár, míg indirect adók megszüntetése és egy új adórendszer meg-állapítása iránti tanácskozássainkat bevégezzük, akkor rajta segítve nem lesz.

A másik eszköz, a mely javaslatot, egy nemzeti banknak felállítását, gondolom, a bányajövedelmekre és nem tudom még mire alapítva, miből minden ember, ki hypothekát adni képes, kölcsönt kapjon. Nagyon tudós dolog, nagyon szükséges és nagyon óhajtható, bár minél előbb létrejönne; de, kérdem: ez is azon rögtön használható eszközök közé tartozik-e, melyekkel az inségen segíteni képesek lehetnének? Nézzük csak az európai pénzügyi közélet mostani állapotát, s meg fogjuk látni, hogy ma a legjobb hypothekával bíró államok is alig bírnak pénzt szerezni. Hol vegyük mi, kérdem, rögtön a tömérdek pénzt, mely az inség elhárítására szükséges? Ezt sem számíthatom tehát azon eszközök közé, melyeket a nép inségének enyhítésére és a mostani fenyegető veszélynek elhárítására lehetne felhasználni.

A harmadik eszköz a moratorium, mely az inségben szenvedőket felmentse egy időre: hypothecán álló tartozásai lerovásától. Ezen tartozások kétfélek lehetnek: vagy olyanok, melyeknek behajtása vagy be nem hajtása ő Felsége befolyásától és határozatától is függhet, minő például a közadózás, vagy olyanok, melyeknek elengedése vagy felfüggesztése nem függ tőle. Az előbbiekre nézve megjegyzem, hogy hiszem, reményem és megvárom a végrehajtó hatalomtól, hogy az inséges embernek, kinek kenyérre kell minden garas, az adóért nem fogják marháját exequálni. A mi pedig azon tartozásokat illeti, melyeknek elengedése, vagy felfüggesztése nem ő Felségétől függ, vagy — mint röviden szoktuk mondani — a moratorium, ezt nem csak azért nem pártolhatom, mert — mint Vasme-gye egyik képviselője megjegyzé — nem levén koronázott királyunk, törvényt nem tudnánk rögtön alkotni, törvényt nélkül pedig, fenálló törvényt felfüggeszteni alig lehet; de ha ez mind meg volna is, már ezt én ex principio sem pártolnám, mert erre nézve is áll az, hogy peior medicina morbo, mi ha valamire, erre alkalmazható. (Helyeslés.) Ha Magyarország országgyűlése ilyen lépésre, mondhatom, kemény szót használnak, de kimondom — vetemednék (helyeslés), tökéletesen tönkre tenné Magyarország hitelét hosszú időre. (Helyeslés.) És mikor tenné azt tönkre? Akkor, midőn az inség következtében a legtöbb embernek, hogy ne éhez-zék, hitelre van szüksége. Feldolná az összes ipart és semmivé tenné csekély kereskedésünket, mely folyvást váltóadóságoz nélkül nem lehet. — Azt fogja talán valaki mondani, hogy a moratorium csak a földmivelőket, csak az inségeseket éri, a kik szenvednek. Engedelmet kérek, nehez itt a határvonalat megjelölni. Alig van kereskedő, kinek szőlője, földje, gazdasága ne volna. Vegyük fel már most azt az esetet, hogy valaki, mint végezhöz-höz, ahhoz nyúl, hogy utolsó terményét is eladja, a mi megolt, és a kereskedő azt mondja neki: Én is vesztettem, nem fizetek. Gondoljuk meg, t. képviselőház, hogy a moratorium által minden hiteltintézet, hogy minden takarékpénztár tönkre volna téve. A takarékpénztárakba hordja a szegény ember filléreit ez pedig kizárja nagyobb összegeket-ben másnak. A szegény ember azért adja be fillé-reit, hogy ha rászorul, onnan ismét kivethesse. De ha amazok, kik a pénzeket nagyban kivették, nem fizetnek be, mert moratorium van, a takarékpénztár éppen azoknak nem tudná kifizetni, a kik éheznek. (Igaz!) Bátran elmerem mondani tehát, hogy a moratorium, a magán-adóságoz nézve sokkal gonoszabb, sokkal nagyobb baj, mint maga a baj, mert azon nem segíthet és utókövetkezései hosszú időre veszedelmese. (Igaz.)

Én tehát az eddig előadottak után nem látok egyéb módot, minthogy — miután alkotmányunk helyreállítva nincs, és a tetteges hatalom ő Fel-sége kezében van — ő Felsége tegye meg tettegesen azt, a mi halasztást nem szenved, addig is, míg alkotmányunk helyreállítottatik. Mi nem várhatunk az inség dolgában alkotmányos kormányra, tehát azon hatalomtól kell várunk a teendőket, mely tettegesen létezik, habár nem alkotmányosan is, a nél-kül, hogy feladnók jogainkat, követeléseinket alkot-mányunk visszaállítására.

A másik annak kijelentése, hogy az országgyű-lés, ha rendkívüli körülmények rendkívüli erőfeszítést igényelnek, kész megtenni mindent, a mit e részben a helyzet szükségessé tesz, az alkotmány és törvény megenged. Azt hiszem, ezt notiválni sem szükséges; hisz az ellenkező véleményen levő urak is az eszmét magát igen természetesnek tart-va, módosítványukban elfogadják.

Nem akarok szólni az 1863-diki visszaélé-sekről. Kétségtelenül számosak voltak azok; hely-telenül volt vezetve az egész, és azt hiszem, hogy

azok az emberek, a kik az éhező ember szájából lopták ki a kenyeret, nem csak tolvajok voltak, hanem szentségtörők is. (Helyeslés. Igaz.) Teljes bitem, hogy okulva azon szerencsétlen példákra, a mik akkor történtek, a fejedelem oly férfiakat és eszközöket fog választani, a kik ily alávalóságokra nem lesznek képesek. És ha volna olyan, ki erre képes lenne, hiszem, reményem és megvárom a fejedelem igazságszeretétől, hogy ezeket hatalmá-val büntetni fogja. És büntetni fogja őket az or-szágyűlése, és ha annyira eltompult volna lelkiis-meretük, hogy az nem szab rájuk büntetést, és annak kínjait nem érzik, büntetni fogja őket a nép atka.

Nem vitatom azon okokat, melyekből az in-ség származott, meg vannak említve a felirati ja-vaslatban, meg vannak említve az én indítványom-ban is; az előbbi súlyos csapások, a 63-iki inség, az abból származó terhek, melyek még most is nyomják a földmivelőket, és az ország alkotmányos befolyása nélkül folytonosan növekvő közterhek. Most újabbakat azért sem tartom szükséges-nek kutatni, mert azt gondolom, midőn a falu ég, nem az az első dolog: kikutatni, honnan származott a tűz? hanem első kötelesség, hogy oltsuk el a tüzet, és ha nem találhatunk tisztá vizet, elfo-gadjuk a kevésbé tisztát is, és ráöntjük. (Tetszés.)

Hátra van még felelnem azon kérdésre, a fel-iratot óhajtom-e vagy nem? A feliratot akkor, midőn a ház a küldöttséget kiküldötte, igen természe-tesnek találom; most nem tartom logikus dolog-nak, hogy mikor a fejedelem megkezdte az intéz-kedést, akkor kérjük, hogy intézkedjék. A végzés-ben kimondjuk, hogy mit mindent várunk tőle, a feliratot pedig felküldeni most szükségesnek nem látom. De a felirat végén volt egy másik eszme, hogy azon esetre, ha rendkívüli eszközök lesznek szükségesek, az ország az alkotmány és törvény értelmében erre készségét nyilvánítja. Ezt szintén kívánom betétni a végzésbe. Végre nevezzük ezt bár végzésnek, vagy határozatnak, ez engem nem bánt. Ez a szó, „határozat“, oly tiszta, egészen és becsületes magyar szó, mint e szó: „felirat.“ Én ezen szótól semmit sem idegenkedem, és azt hiszem, hogy mikor az egyik szükséges, az egyiket tegyük, és mikor a másik szükséges, a másikat tegyük. Ha ő Felsége 1861-ben annyit mondott és tett volna az alkotmány helyreállítására, a mennyit most tett, megkezdén az inség iránti intézkedést: azt hiszem sem határozati, sem felirati párt nem lett volna. Ha akkor azt mondta volna ő Felsége: „Igenis, helyreállítom, intézkedem“, nem lett volna felirat, nem lett volna határozat.

Most, ime, ezt tette, tehát maradjunk a vég-zés mellett. Én semmit sem írtódom a határozati párthoz számíttatni e dologban, valamint ha szük-séges lesz, mindig ahhoz fogok számíttatni. Vég-zés tehát szavaimat azzal, hogy én a feliratot — ámbár annak elveit pártolom — a körülmények je-len állapotában nem tartom szükségesnek, hanem végzés által kívánom azokat kimondani, miket in-dítványomban feltettem. (Zajos éljenzés.)

Gr. Andrássy Gyula beszéde

(az alsóház 14-ki ülésében.)

Miután meggyőződéseim szerint a mai vita már is túlterjedt azon határokon, melyek között én azt mozogni látni szerettem volna, nem fogok a t. ház beiktatásával hosszasan visszaélni, hanem csak in-dokolni kívánom szavazatomat. Mielőtt azonban ezt tenném, ha méltóztatnak megengedni, néhány ész-revételt tennék azokra, a mit a háznak egy t. kép-viselője, Madarász József mondott. A t. képviselő ur azt mondá, hogy ő a szélső baloldali feladatá-nak tekintti, irányt adni mindabba, a mi a nép ér-dekeit illeti. Ha a t. képviselő ur ezt csak maga hiszi, és csak azt akarta mondani, hogy ő hiszi, akkor nincs ellenvetésem; de ha ezen állítást a képviselő házzal akarja elhíttetni, s az országgal vagy a közvéleménnyel: akkor határozottan fel kell ellene szólnom. (Helyeslés.) Igen is, t. képviselő! van oly helyzet, midőn kisebbség képviseli a köz-véleményt. Ez oly országokban, és oly helyzetben van, midőn a választási jogból ki van zárva a nép-nek nagy zöme, hanem részt vesznek benne csupán egyes osztályok; oly helyzetben van és lehet, midőn az országgyűlés, vagy az illető parlamenta-ris testület octroyált alapon alakul meg, és melyet elfogadott az egyik rész, és nem fogadott el a má-sik rész, oly helyzetben lehet ez, midőn az egyes választásoknál a kormány akár terrorizmus, akár megvesztegetés útján magának mesterséges többsé-get alakított. Azonban t. ház! e képviselő testület az 1848-iki törvények alapján jött össze, és egyet-len osztály sem zárta ki a választásjogból, a kor-mány sem terrorizmus, sem pénz által magának mes-terséges többséget nem csinált, tehát az ország többségét a képviselőház képviseli, és képviseli jogosan. (Helyeslés.)

Felhozza a képviselő ur azt is, hogy a demo-cratia feladata: a nép érdekeit képviselni. Ha valaki, uraim, úgy én meghajlok a demotacia elvei előtt, elismerve azoknak magasabb voltát, hanem e házá-ban, uraim! a közel és távol jövőndő megtagadandja azon elvet, hogy a demotacianak kizárólagos fel-adata, a nemzet jogait védeni és megmenteni, sőt a legnagyobb büszkesége és dicsősége e hazának éppen az, hogy míg más nemzetek a szabadságot, a királyságot és a respublica, az osztály és osztály közti ellentétben, az aristocratia és demotacia ellentétben kereseték, Magyarország mindig ott kereste, a hol az van t. i. az önkormányzatban, (Zajos helyeslés.) És én ezt ha szabad a kitéttel élnem, így qualificálnám: az önkormányzat a magyar de-motacia, és ily értelemben igen is meghajlok előtte (Helyeslés.)

Tekintünk már most a propositiót, s a t. kép-viselő urnak álláspontját. Nem fogom én azt saját nézetemmel, hanem azon t. képviselő ur nézetével és elveivel ellentétbe állítani, a kinek módosítványát pártolni méltóztatott: t. i. Nádudvar kerület kép-viselője azt mondá, azaz alapelv, a melyből kiindul, hogy a napirendre kitűzött tárgy nem olyszertű, misze-rint az politiai spekulációkra felhasználassék. Tisz-tán kötelességünket keletik e körül teljesíteni, azon kötelességet, melyet az inséges emberek szenvedései reánk hárítanak, és a haza vár tőlünk. Én a t. ház-ra bízom most megítélni, vajjon Madarász József t. tagtársunk megfelelt-e azon alapelvnek, melyre alapítva van azon módosítvány, melyet ő pártolni ezéllirányosnak lát, és vajjon a Dioeletian és Mon-talembertből vett idézetek az inségre vonatkoznak-e, vagy inkább politikai helyzetünkre? (Helyeslés.)

Ezt tehát mellőzve, átmegyek magokra a ja-vasolt segédzerekre.

Ezek a t. nádudvari képviselő ur módosítvá-nya szerint következők volnának: az adóknak rész-szerinti elengedése, nagyszertű országos munkatér nyitása, pénzügyi intézkedésekről gondoskodás, vég-re a moratorium. Csak azon kérdést vagyok bátor a t. ház elé illőleg a t. indítványozó ur elé ter-jeszteni, hogy ha valaki más, teszem fel azok, kik most a végzés mellett nyilatkoznak, azon indítványt tették volna, hogy az adó egy részét fel kell füg-geszteni, nem azt választották volna-e nekünk ők magok: hisz ez által a többieknek alkotmányossá-gát ismerjük el! Magvallom, hogy mindenesetre sok-kal több joggal lehetne akkor mondani, hogy elvet adtunk fel, mint lehet mondani most. (Helyeslés.)

T. képviselő ház! Nekünk két feladatunk van: az egyik, elvet fel nem adni: a másik, az inségen segíteni. Egyiket sem lehet a másiktól elválasztani, és én mindkettőt tökéletesen kimerítve és teljesen összeegyeztetve látom a végzésben; mert mit mond a végzés?

A végzés azt mondja: ha Magyarországnak önkormányzata volna a megyékben, ha felelős mi-niszteriummal bírna; a baj nagy részét orvosolni képes volna. De miután nincs önkormányzata, mi-után nem bír felelős miniszteriummal, és miután az inség rögtön intézkedéseket igényel: ennek követ-keztében elvárjuk azt, hogy ő Felsége addig is, míg a soha föl nem adott, soha követelni meg nem szűnt alkotmányt visszaállítaná, királyi teljhatalmá-val segítsen, és e tekintetben magától jó egy válsz, melylyel tartozom még Madarász képviselőtársamnak. Ő t. i. azt mondá, hogy Deák Ferencz nagyerődműt képviselőtársunk indítványa ki akar csuszni a hely-zet nehézségei alól. A mondottakból önkényű követ-kezik, hogy éppen ellenkezőleg a módosítvány az, mely ki akar csuszni a helyzet nehézségei alól; mert míg az egyik megmondja, hogy addig is, míg ő Felsége az alkotmányt tetteg helyreállítja, elfo-gadjuk, és óhajjuk hogy az inségen rögtön segít-sen: addig a másik módosítvány előadja, hogy a fenyegető veszély gyökeres orvoslását csak alkot-mányos úton, csak felelős miniszterium közreműkö-désével lehet eszközölni. De egyre nézve adós ma-rad a válaszzal; t. i. hogy ha az inség sürget, de az alkotmány helyre nem állíttatik, elfogadj-e vagy nem a segítséget, melyet csak a fejedelem adhat? Én megvallom, hogy erre nézve a választ szük-ségesnek tartom; mert vannak bizonyos positiók, melyeket vagy el kell fogadni, vagy vissza kell út-sítani. Ha a t. indítványozó, módosítványában azt mondja: „elfogadom a segítséget“ én nem látok többé semmi különbséget az egyik s másik nézet közt. Ha ellenben azt mondja: „nem fogadom el“, azt fognám válaszolni, ez igen hősies tett, de ily szavakat csak akkor szeretnék hallani, ha nem a tereméből, hanem az inségesek köréből jönének. ha ott mondanák ki: „inkább éhen halunk, sem hogy nem alkotmányos kézből fogadjunk el segélyt.“ (Helyeslés.)

Nem tartom azt jó hazafinak, vagy — bocsá-natot kérek — talán rozslu fejeztem ki magamat, nem tartom azt ildomos hazafinak, ki az alkotmá-nyosság kérdését úgy állítja fel, mi kell: felelős miniszterium vagy kenyér? Én nem tartom azt em-berbarátnak, ki a kérdést aképp teszi: a jogfolyto-nosság azt követeli, hogy éhen halj; én pedig ma-radok az alkotmányosság követelése mellett. Ezt nem tartom helyesnek.

Miután ilyen a helyzet, miután — ismétlem — két feladatunk van: az egyik, semmi elvet fel nem adni, a másik segíteni, és én mindkettőt Deák Fe-rencz t. képviselőtársam végzésében teljesen és töké-letesen kifejezve találom, — én azt, a hogy van, min-den hozzáadás, minden módosítás nélkül pártolom, és elfogadom. (Helyeslés, zaj, szavazzunk.)

Ghiczy Kálmán beszéde.

(az alsóház jun. 14-ki ülésében.)

T. ház! Nem volt szándékomban a jelen, külön-ben is hossza nyúló vitaközlésben résztvenni. De azokat, miket Pozsonymegye egyik kerületének t. képviselője Apponyi György gr. e házban előadott, részemről hallgatással nem mellőzhetem. (Halljuk!) Egyetérték a nemes gróffal abban, hogy a kérdés, melyet tárgyalunk, nem pártkérdés, és teljesen hi-szem, hogy nincs ezen teremben senki, ki a szen-vedő nép nyomorát magán pártérdekben kívánna kizsákmányolni. A véleménykülönbség, mely köz-tünk létezik, én abban hiszem rejleni, hogy a célra vezető eszközöknek nagyobb vagy kisebb czélsze-rűsége felett vagyunk véleménykülönbségben egy-mással. A cél, a melyre törekszünk, mindnyájunk előtt egy: hogy segély nyújtsassék a szenvedő népnek, és nyújtsassék az alkotmányos szempontok épen-tartásával és ezen nézetből, melyet eddig, úgy vélem, minden szónok kifejezett, Apponyi gróf képviselő társunk tért el csak, midőn az alkotmányos szem-pontokat e tárgyban mellőzhetőknek vélte, és azért ha párttörékekről lehetne e teremben szó, tisz-telettel kérem a gróf urat, hogy magát s elvárásait a számitásból ne hagyja ki. Nem tudom, jól fogtam-e fel a képviselő ur előadását, de azt vél-tem érteni belőle, mikint ő azon véleményben van, hogy tett felirataink és az arra érkezett válaszok már mintegy azon közös meggyőződést állapították

meg az országgyűlés és korona között, hogy a tör-vényes állapot helyreállítása, a két fél előleges megegyezését kívánja meg. Igaz, a t. grófnak ez volt a felirati vitáknál véleménye, de a háznak nagy többsége azt nem fogadta el (Helyeslés) és saját véleményét a t. gróf ur már most a ház vélemé-nyével ugyanazonosítja. Én úgy fogtam fel értel-mét, hogy közjogi kérdéseink kiegyenlítésére nézve kijelentette a képviselőház, hogy saját kezdeménye-zési jogával élve, a mennyiben és a midőn szük-ségesnek látja, fog javaslatokat előterjesztetni, de egyidejűleg határozottan kérte, hogy alkotmányunk azonnal, tényleg visszaállíttassék. (Igaz! Ugyvan!)

Az érkezett leirat ez iránt — ne tagadjuk — tagadólág válaszolt; a képviselőház a legerélyeseb-ben ismételte előbbi kívánatát, azt mondani tehát, hogy a képviselőház a törvényes állapotot, a tör-vényes kormány visszaállítását holmi előleges al-kudozásoktól feltételezte volna, azt egyáltalában né-zetem szerint nem lehet. (Élénk helyeslés.) — Nem akarok egyébiránt mindazokra kiterjeszkedni, a me-lyeket a t. képviselő ur beszédében előadott, hosz-szabbra talán előadásom terjeszkedni, mintsem a t. ház türelme azt megengedné. (Halljuk! halljuk!) Még egyet különösen ki kell emelnem. Senki sem akarta kérdésbe vonni azon férfiaknak nemes je-lemet, kik a kormány élén állának, magán jelle-möknek tökéletességéről mindnyájunk meg vagyunk győződve, meg vagyunk győződve mély belátásuk-ról, de egyrészt e hibás rendszer káros követke-zményeit e legmélyebb belátás és legszebb magán jellem helyre nem hozhatják, — másrésztől a mint tiszteltem azon urak magán jellemét, egy politikai nézeteiket vádoló (Élénk tetszés) és e tekintet-ben nem fogok elveik fölött hosszabb vitaközlésbe bocsátkozni. Csak az országgyűlésre, annak jelen állására hivatkozom. (Halljuk.) Névkép össze volt hiva ez országgyűlés, hogy alkotmányos jogokat gyakoroljon, s ez országgyűlés kizárva a valósa-gos alkotmányos jogoknak gyakorlatából, tényleg csak azért hivatott össze, hogy alkudozzék azon jogok fölül, melyeknek feloldozásáért alkotmá-nyunk maradványait talán visszanyerheti. (Zajos tetszés.) Nem fogok a tisztelt gróf ur elő-adására több észrevételt tenni, hanem fájdalmas ér-zéssel hallottam a t. grófnak egy nézetét — s ez az, hogy mi pressiót akarunk a külviszonyok te-kintetbe vételével gyakorolni követeléseinkkel fel-séges urnakra, vagy annak kormányára. — Engedje meg a t. ház, hogy egyéni nézeteimet előadhassam ezen országgyűlésnek jelen állása fölül. (Halljuk!) Megvolt — úgy látszik — írva a sors könyvében, hogy szerencsétlen legyen az óra, melyben az or-szágyűlés megszületett.

Összejött ez előtt félévvel az országos rendek-nek és képviselőknak nagy többsége, azon édes reménnyel, hogy abban közjogi kérdéseinknek ki-egyenlítése mellett alkotmányunk visszaállításának tinnepét ülendjük meg. Feliratot intéztünk ennek folytán ő Felségéhez, melynek tartalmát csak nagy-mérvű bizalom indokolhatja (Ugyvan!) s mindez még t. ház nem volt elég. Az isteni gondviselés bölcs, de súlyos rendelkezései beköszöntött e hazába az in-ségnek, s ha idejében eleje nem vétetik az éhha-lálnak rémképe és az országgyűlés ezen maga, jelen állásában, úgy, mint mindnyájunk szívünk mé-lyéből kívánjuk, teljes mérvben nem segíthet. Ne gondolja azért senki, hogy mi egykedvűleg, nyu-godt kebellet és nem fájdalom érzetével, és nem elcsüggedt reménnyel tervezünk például a közös ügyek rendezésének kérdésében, oly szabványokat, melyeknél egy hibás tollvonás a nemzet léte vagy nemléte fölött határozhat. (Helyeslés! Igaz!)

Ne gondolja senki, hogy egykedvűleg és nyu-godt kebellet foglalkozunk azért, mert állami éle-tünk minden ágait újra kell szerveznünk, a tör-vényhozásnak minden lehető, egy évtizedes ország-gyűlés elfoglaltatására elégséges föladataival. S mi-ért van az t. ház, hogy mindezzel hallgatunk? miért van az, hogy fájdalmunkat keblünk mélyébe fojtjuk le és nyugalmat parancsolunk vőrlünknek, mely ereinkben olykor fölpezsdül? Nézetem szerint a hazaszeretnek szent érte az, mely bennünket erre ösztönöz, erre kötelez. (Helyeslés.) Az emberi szívből kiirthatatlan azon remény, hogy a loyaltás annyi bizonyítékai, melyeket a nemzet ezen ország-gyűlésen és ezen kívül tanusít, lefegyverzendik el-leneinket, kik megszállhatatlanok és meggyőzőn-dik Felséges urnukat a fölül, hogy e nemzet töké-letesen érett az alkotmányos jogok élvezetére, és hogy azokat annak kezébe legbiztosabban lehet letenni.

Nem tudom meddig leszünk képesek első feliratunkban is már előre jellemzően esetelt azon állapotnak súlyos szenvedéseit elbírní, a mely szerint az alkotmányos jogok gyakorlata hivatott össze az országgyűlés, és az országban minden alkotmányon kívül áll. De azokra vonatkozólag, a miket a tiszt. gróf és képviselő ur előadott, tudom, hogy a képviselőház mindig teljesíteni fogja kötelességét, melylyel nemcsak a király, hanem a haza iránt is tartozik. (Helyeslés.) Tudom azt is, ha a világ jelen bonyodalmi között, Európának ideje lenne egy pillantást vetni a szegény hazára, látna itt egy nemzetet, a melyet sem a hatalomnak ránehezedett súlya, de sem a külső viszonyokból felmerülő veszélyek, sem polgártársainak fájdalmas részvétel kísértése, sem végre a közös végelességeknek mindnyájunk lábait alatt tátongó árva nye meg nem tántoríthat az előtte kitűzött azon fő cél elérése utáni állhatatos törekvésében, hogy megővassanak alkotmányos jogait, és hogy visszaállítsák polgári alkotmányát — azon alkotmány, a melynek visszaállítása foglalja magában azon titkot, a mely a monarchiát minden kül- és belveszélyek ellen legbiztosabban megvédi. (Helyeslés.) Ezeket azon tekintetből, hogy feltüntessem mind a képviselőháznak, mind az ország népe legnagyobb részének a tekintetben nézetét, úgy legalább, mint én ezen nézeteket felfogom a létező vélemény, láttam szükségesnek felemlíteni azokra nézve, a melyeket a t. képviselő és gróf ur mondott. Egyébiránt az idő hosszabbra terjedvén, többekre nézve, a mikre észrevételt tehetnék, ezuttal nem terjeszkedem ki, hanem csak az iránt jeleztem ki — minthogy már felszólaltam — még véleményemet, hogy a határozati javaslat mellett vagyok, s a részletes vitaközlésnél tartom fenn lehető észrevételeimet. (Hosszas zajos eljénzés.)

A reformátusok közszinatra B. Hungaryban jun. 13.

Sok érdekes dolog fordult elő a tegnapi közszinaton, jelesen a Czelder-ügy, miről a jegyzőkönyv után közelebb írni fogok, ma csak a felszentelési ünnepélyt írom le; 18 ifjú lelkész szentelték fel, megható s áldásos szertartással. Püspök Nagy Péter ö mla az ifjú lelkészekhez velős és a szónoklat mesterfogásaival szívet, lelket megkapó beszédet tartott. Intvén őket Pál apostól szavaival, hogy a munka terhet hordozzák, mint Krisztusnak jó vitézi. Lelcsét a papi hivatal terhes voltát, melyben oly kevés elismerést lehet aratni s a siker oly nehéz: gazdaságra, di-csőségre, hírnévre nem számíthatnak, tehát ide csak azok léphetnek, kik belső ihletettséggel bírnak munkálkodni az urnak anyaszentegyházában. A zsoldosok itt helyet nem találhatnak. Feltüntet a papot munkássága mezején, a templomban, az iskolában és az életben; mindenütt hivatala fontosságát a kötelességei nagyságát számlálván elő; a templomban a nép imájának vezére, tanítója, vigasztalója, s hogy ez lehesen, Krisztus szellemétől át kell hatóztatnia, hogy a nép ne csak szokásból, de vonzalomból járja a templomot, s nyerjen lelcsét a világoasságot, mert bár kicsiny is ezen szót-vének fénye, melyet az éjszakában meggyújtunk, de mégis a körülünk való tájra világot vet. Az iskola, a nevelés terén is fontos a pap hatásköre; mert ha egy hatalmas szellem ledöntené a templomokat s meghagyná az iskolákat, azok ismét felépülnének; de ha az iskolákat zárná be s a nevelést fojtaná el, a templomok elszorvadnának. Az életben se tagadja meg nemcsak hivatását a pap s azt szellemével emelje és nemese, szóval: legyen Jézus Krisztus jó vitéze s munkálkodjék úgy szeretettel, bátorsággal és kitartással; a három pont alatt festse le a lelkész valódi hivatását, mert figyelmet nélkül a lelkész csak zengő érc és pengő cimbalom; bátorság nélkül az igazságérti küzdelem megint és kitartás nélkül sikert nem arathat. Felemlíti, hogy ifjú korában egy korosabb társával utazván szikla-utakon, egy magas tetőre hágtak, hol az üde légen az éggel érintkező tetőn gyönyörű virágokat és növényzetet találtak. Mondá társának, sok száz esztendő kellett arra, hogy e kopár szirtzetet földtalaj létesüljön, mely e gyönyörű növényzetet előhozza. Sok ezer év — monda ő — így lehet csupán hosszas kitartással Krisztus szelleme által az elhidegült, a sziklakemény emberiséget ujja teremteni. Az újabb és újabb lelkész nemzedéknek kitartó erővel kell munkálni erre, míg Krisztus szelleme megelevenül az emberiség életében s előáll azon gyönyörű kor, melyben ujja születik az emberiség. Leirhatatlan erejével az ékesszólásnak ragadá el nemcsak az ifjú lelkészeket, de megijítá a korban előhaladtaknak is lelkét; a templomi gyülekezet nagy sokaságát pedig a szó teljes értelmében leltivőle. Szerencsések mi reformátusokul, kik nemcsak a kormányzásban, de a tudományban és ékesszólásban is igazgatót, vezért és mestert birhatunk.

A kéznek főre való tétele és a szentlélek segítségül hívásával felszentelvén s felszólítván az ifjú papokat. Ujból szöszekre lépett s buzgó imában áldást kért az ifjú papokra, az anyaszentegyházra, a királyra, a nemzetiségek és vallásfelekezetek közt való egyetértésre s a b. hunyadi egyház és iskola felvirágzására.

Templomból kijőve a felszentelt ifjú papok a püspök tiszteletére mentek s magokat atyai védelmébe és vezetésre ajánlották, s engedelmességet és függést ígérték, mire püspök ö mla meg egyszer szívrok kőtt a hivatali buzgósságot, s figyelmeztetés: ügyeljenek nehogy a kezet, mit vetek fel, az élet lekoptassa róluk, mint kiket legelőbb szentelt fel püspöksége kezdetével, különös szeretettel és figyelmét igéri nekik, de egyszersmind a hibák és kihágások iránt kérlelhetetlen bíróra fognak benne találni, mit nem remél, hogy szigorlatba vehessen.

Ezután az iskola épületében dísz-ebedre gyűlt a papság, a városi és vidéki értelmiség, a kolozsalotai egyházkerület példás fényvel és vendégszeretettel fogadja és látja el a zsinatot. Nagy áldomások, nagy felköszöntések diszték mind a zsinat megnyitási, mind a felszentelési ünnepélyt.

Estve műkedvelői előadás volt az iskola javára. Szilgigeti „Czigány“ átadták elő, melyre Tordáról Miklós Ida kisasszony szives volt az utána küldött bintón eljöni. Rózi szerepében kitűnő jelességgel játszott, főleg az örlési jelenetben, s az ö hűreért fulladásig tömött közönséget többszörös tapsokra és éljenkre gyulasztotta. Egressi Gábor mondá: mi lenne akkor a zsinpad, ha ö választhatna a képerséggel bíró műkedvelőkből. Miklós Ida kisasszonyban bizonyosan a zsinpad rendkívül sokat nyert volna. Minő kár, hogy a magán élet fogja el a dícsőség tapsai elől.

Zömlén.

Különfelek.

E lap tulajdonos — szerkesztőjét, makkfalvi Dózsát Danielt, ki mint Marosvásárhelyi kir. város képviselője, hazafiai kötelesség teljesítésében Pesten van, érzékeny csapás érte. Egyetlen leánykaja, Sarolta, f. hó 14-dikén ugyanott — a szülők vigasztalhatlan bánatára — egy jobb létre szenderült át. Béke hamvaira!

Felhívás. A hadi eshetőségek tekintetéből a tábori körházi intézetek felszerelése, s a betegek és sebesültek elhelyezése és gondozása iránt nagyban tett előkészületek alkalmából, a m. cs. k. hadügyminisztérium szükségének tartotta jó előre arról gondoskodni, hogy azon tárgyak, melyek egyszer használat után mellőzettek, milyenek: tépés, kötések, nyomfoltok (compressen) stb. mindig kéznél legyenek.

Hogy jó és használható sebkötő anyagban hiány ne legyen, és az ebből eredő kellemetlenségnek és hátránynak eleje véssék, ennek az eddigi tapasztalat szerint egyetlen biztos módja az, hogy a népesség a felebaráti szeretet ezen tényében általánosan részesedjék, önkényti adományok beküldésével.

A hadsereg és sebesült katonák érdekében azon bizalomteljes felszólítással járunk a haza összes lakóihoz, miszerint a fennebbi emberbaráti cél elérése végett mindenki tehetségéhez mért áldozattal járulni igyekezzék.

A cél nem más, mint, a hadsereg érdekei iránt minden népretekben nyilvánuló lelkes hangulat és azon körülmény, hogy ily jótétevő adakozásban mindenki, még a vagyonatlan is könnyen részesedhetik és azon öntudatban, hogy a hozzá oly közel álló sebesült vitézek javára valamivel ö járult, különös meglegedést talál, remélve, erős biztositika lesz az e részbeni felhívás kedvező eredményének.

A bejövő hazafiai adományok bármely megyei, széki, vidéki hatóság elnökségénél vagy községi hivatalnál, vagy katonai állomás-parancsnokságnál, vagy a kir. főkörmányszék elnökségénél elismervény mellett elfogadtatnak. Kolozsvárt, jun. 15-én 1866.

A kir. főkörmányszék elnöke Crenneville.

Ö cs. kir. Apostoli Felsége a zsinaton egybegyűlt magyar- és erdélyi görög keleti püspököknek B. Schaguna Andrást, a Magyar- és Erdélyországban lévő görög keleti románok érseke és metropolitája által legalázatosabban fölterjesztett hódolati föliratát, melyben ezen püspökök maguk s a reájuk bízott hívek nevében tántoríthatlan hűségük érzelmeinek, ragaszkodásuknak és áldozatkészségüknek kifejezését költöztözték, — legmagasabb meglegedéssel elfogadni és az erdélyi kancellárt megbízni kegyeskedett, hogy a felterjesztéssel legfelsőbb elismerését tudassa. (Sürgöny.)

Ö a kiegyenlítés siettetése. A bécsi nép — a „P. Napló“ — bécsi levelezője szerint e pillanatokban folytonosan és rokonszenvvel bivatkozik a magyarokra. Emlegetik, hogy a magyarok voltak minden vész idején a trón megmentői. A legközelebbi minisztertanácsban Majláth főkanclerár is hathatós részt vett, s a magyar ügynek lehető legrovidebb idő alatti tisztázása hozatott szöbe.

A bécsi községtanács ma (jun. 14.) hűségi feliratot nyújtott át Ö Felségének. Császár Ö Felsége az alkalmossal a polgármester beszédére válaszóla: „Nagy meglegedéssel veszem tudomásul Bécs városának ezen nyilatkozását. Mindent megtettem, hogy Németország békéjét és szabadságát fenntartsam; ez azonban nekem minden oldalról lehetetlenné tétetett. Kormányra lépésem óta ez a legsúlyosabb pillanat. Most már a kardhoz nyulok, bízván istenben, igaz jogomban, vitéz hadseregemben és hű népem közreműködésében. Különbösen azonban Bécs városa egyetelműsége és magatartása fölötti legteljes meglegedésemet kell kifejeznem. Daczára a forgalom dugultságának és a nép munkahiányának, már jelentékeny áldozatok rovatát arra, s mindamellett is itt — a külfölddel

összehasonlítva — példányosított nyugalom és rend uralkodik, — a mit én nem ismerhetek el eléggé.“

Ö A háború. Berlinben 14-dikén a volt a híre, hogy az osztrákok és poroszok Raubornál már összeházköztek, de ezt igazoló tudósítások még nem érkeztek. — Egy cabineti futár, ki Bécsből sürgönyököt volt Gablenznek viendő, a poroszok Lassenburgnál, állítólag, feltartóztattak. — A párisi cabineti hivatalosan értesítették, hogy a bécsi porosz követnek kiadták utlevelét, a nélkül, hogy kérte volna. — Gr. Károlyi berlini osztrák követ 14-dikén este 7 óra 37 perczkor érkezett haza, s Bécsből magyarországi birtokaira vonul. — Báro Werther bécsi porosz követ ugyanazon napon utazott haza Berlinbe családotól. — Bécs erdítése végett a florisdorfi hídfőnél 5000 minden nemzetiségi munkás dolgozik a földhányások körül. — Angol, porosz és szász biztosító társulatok már hírdetik a háború veszélyei elleni életbiztosítási feltételeit.

Ö A jövő vasárnap tartandó csolnakversenyre, úgy látszik, sok concurrens lesz. A próbák legalább élénken folynak mindennap, különösen a scandinávokkal, melyre a díj egy ezüst antik serleg lesz. A beiratások csütörtökön veszik kezdetüket s tartanak a verseny napjáig.

— (Neerolog.) Bethleni idősb gróf Bethlen Sándor maga és három fia, Zsigmond, Gyula és Kálmán nevökben a szív legmélyebb fájdalommal jelenti forró szeretett nejeének, illetőleg édes anyjának idősb gróf Bethlen Sándorné nagy-ersei Toldalagi Zsófia grófnőnek folyó év május hava 29-én reggeli 6 órakor 52 éves korában történt gyászos kimulását. Rokonok! barátok! Halottam szíve oltár volt, — a szeretet oltára, 36 éven át ada isten annak melege által életet éltetnem, erőt lelkemnek — ma szívem bálványát, családom örangyalt 12 évi szenvedés által össze-törve, kinszenvedve koporsóba helyezém, — iertek folyó hó 31-én délutáni 4 órakor itt Árokalyán temes-sük el őt a hivatali teljesítésében tántoríthatatlan szilárd jellemű legjobb nőt, édes anyát, testvér, rokont, barátot, türelmes lelki keresztényt s a hön legbűbb leányát. Istén áldását kérve reá és emlékére. — Midőn e hozzászólás csak most érkezett neerologot részvétel közöljük, legyen szabad hozzátennünk: béke hamvaira a megboldogultnak!

Ö Az ev. ref. ifjúsági zene- és ének-karok tegnapielőtti tartá meg próbatételét a szokott fényes és nagyszámú közönség előtt. A helyszűke miatt nem ereszkedhetünk a program részletezéséhez, csupán annyit jegyzünk meg, hogy az ev. ref. col. ifjúsága oly szép haladást tett a szellemi téren, hogy az összes tanárikar büszke lehet az eredményre.

Felszólítás a kertészet és gyümölcsészet pártolóiboz! A gazdasági egyesület kertészeti szakosztálya, a tavalyi kezdeményezést az idén is folytatandó, a jelen hó 21-dikén kezdve minden csütörtökön délelőtti 5-6 óra között gyümölcs izelő és ismertető értekezleteket tartand a titkári szálláson, miről a gyümölcsészet barátjai oly bizalmas felkérésrel értesítettek, hogy ezen értekezletekben minél számosabban személyesen részt venni, s azokhoz jelesebb gyümölcs-termékeik mutatóványaival is járulni sziveskedjenek. Kolozsvárt, június 17-ke, 1866.

Aschermann Ferenc, gazdasági egyll. titkár.

Politikai hírek.

Austria. Bécs. A „N. Fr. Presse“ írja: „Arról értesítettünk, miszerint Benedek lovag tisz. nagy megtette jelentését az iránt, hogy az ő vezénylőre bízott hadsereg felállítására be van fejezve, és hogy ezen jelentés folytán a császárnak a főhadszálláson teendő látogatása váratott. Az elutazás elhalasztott, s úgy halljuk, hogy Ö Fgsze a legközelebbi napokban fog elmenni Olmützbe, az északi hadsereg felállítását megsejmelendő s azután hasonló látogatást teend Veronában, az Albrecht f. g. főparancsnoksága alatt levő déli hadsereget megsejmelni. Azon tegnapi tudósításnak, hogy egy osztrák futár, ki Gablenz vezérőrnagyhoz volt küldve Bécsből kormány sürgönyeivel, porosz csapatok által fel lett tartóztatva, azon hozzáadással erősítették meg, hogy Bismarck poroszról elvették ezen futártól a cs. kormány sürgönyeit.“

Franciaország. Páris, jun. 12. A törvényhozótestületben a budget fölött vitáztak. Rouher a császárnak Dronyn urhoz intézett iratát olvasta fel, melynek tartalma a következő: A császár előadja a közösen kifejtett erőfeszítéseket, melyeknek a fegyveres összefütközés elhárítása volt céljuk. Ha a conferentia létrejövendett, a kormány ott kijelentette volna, hogy Franciaország visszastart minden területnagybodást addig míg az eurpai egységsúly nem háborítatik meg. — Franciaország csak akkor gondolhat határainak kiterjesztésére, ha Europa térképe valamely nagyhatalom kizárólagos előnyére változtatnának meg, és ha a határos területek szabadon kifejezett ohajtása az annexiót kitenné. — Máskülömben Franciaország előbbre teszi a területnagybodásnak a szomszédokkal való jó egyetértést, függetlenségük s nemzetiségük tiszteletben tartását. Mi a conferentian a német szövetség helyesebb szervezésére, Poroszországnak földrajzi jobb kikerekítésére, Ausztria Németországban való nagy állásának fenntartására s Velence átengedését méltányos terület kártalanítására törekedniük volna. — Minután a conferentia meghiúsult, Franciaország talán kénytelen lesz fegyverhez nyulni? A kormány ezt nem hiszi. De bármilyen legyen a háború eredménye, Franciaország nélkül egy kérdés sem fog megoldatni. Franciaország ennélfogva váró semlegességben marad, bizva jogában s megnyugodva saját erejében. (Tetszés.) Rouher

köszönetét fejezi ki s megjegyzi, hogy a törvényhozó testület ezen nyilatkozat után belátja, hogy az olasz s a német ügyek fölött észleltellen volna most vitázni. Az általános vita befejezése szavazásra bocsátatik s az elfogadtatik.

Olaszország. A turini „Provincia“-nak jelentik Florenczből, hogy „egy futár indult Caprerába, ki Garibaldi tbnak azon rendeletet adja át, hogy haladéktalanul álljon az önkénytesek élére. Minden pillanatban várják azon rendelet közvételét, mely a regenséget Carignan ligre ruhazza. A király proclamatiója az olaszokhoz és Lamarmora tbn manifestuma Európához, készen vannak. Az önkénytes zászlóaljok számát 40 ról 60 ra fogják emelni. Husz zászlóalj depotokban marad. A kényszerkölcsön 240,000,000 francra fog rugni.“

Veleneczből jelentik a „Bohemia“-nak, „Utazók, kik Lombardiából érkeznek, állítják, hogy a piemonti hadsereg mindinkább közeledik a határok felé, s hogy az önkénytesek Como- és Vareséből a Garda-tó felé szándékoznak indulni a tiroli expeditiára, s a piemonti csapatok közt f. hó 13 kát tartják azon napnak, melyen egyszerre az ellenségeskedéseket a Po és Mincio mellett megkezdik.“

Németország. A „Koburger Tagblatt“-nak írják: „Egy hír van elterjedve, mely ha még most nem is igaz, megvalósulhat és jól van kigondolva. Ezen hír szerint Vilmos király a német néphez legközelebb intézendő proclamatiójában elfogadandja a német birodalmi alkotmányt, az alaptörvényekkel és a birodalmi választási joggal együtt; a német parlamentet egybehivandja Berlinbe, s Roggenbach megbízatnék, hogy mint miniszterelnök, alakítson miniszteriumot, melybe Benningsen és Unruh is belépne, Bismarck pedig átlépne a királyi kabinetjébe. Erre aztán megkezdődne az ellenségeskedések Ausztria ellen, mert remélik, hogy ezen engedményeknek a német nemzet nem birna ellenállani.“

A „Kreuzzeitung“ párisi levelezője „határozottsággal“ mond ellent azon hírnök, mintha Oroszország a bécsi cabinetet bizonyos eshetőségekre fegyveres segítyt ígért volna.

Spanyolország. A „Köln Ztg“ írja: „spanyolországi magán levelek szerint az igazgatottság ismét oly mértékben növekedik, hogy a kormány már nem látja biztosnak Madrid nyugalomát, s hogy három hét óta a városban minden este számtalan lovas-őrjárat czirkál. Azonban a helyőrség fele mindig lakonyaiába van berendelve.“

Moldva-Oláhország. Bukarest, jun. 11. A hivatalos újság egy törvényt közöl, mely önkénytes legiok alakítását rendeli el. Az önkénytesek az államtól ruhát, fegyvert s teljes ellátást kapnak; szolgálati idejük alatt a katonai törvény alá tartoznak. E legiok által a hadsereg erejét 150 ezer főre akarják emelni. (?) A képviselőkamrának legközelebb egy törvényjavaslat fog előterjeszteni, mely papirpénz kibocsátására s eshetőleg hadiadó kivetésére vonatkozik. A papirpénz kibocsátása a kereskedőknek komoly ellenszégülésre találand; azok igazgatottsága már most is igen nagy.

Törökország. A „Wanderer“-nek írják: „Bulgáriában eddig semmi katonai mozgalom sem volt észrevehető. jun. 4-ke óta azonban Törökország eme tartomány is elveszté békés arculatát. Négy ezred rendes katonaság Nisben van összpontosítva, nagy tábort ütnek a környéken, és a közeli falvak parancsot kaptak a redifeknek tartalék szállást esználni. Azt hiszik, hogy Nisben és a körül 25 000 ember fog felállítani Ha azonban tekintetbe vesszük, hogy Nis a szerb határtól csak két órányira van, megfoghatjuk a komolyhangulatot, mit a portának fegyverzöbreje a szerbeknél keltett.“

Oroszország. A lengyel legio alakítása a „Köln. Ztg“ szerint mégis összefüggésben látszik lenni a déloroszországi csapatmozgalmakkal, legalább a „Czas“ jelenti, hogy „az orosz hadsereg láthatólag Gallizia keleti határain összpontosul, s hogy, szem előtt tartatnak, mégis Galliziat sem fogják szem elől tévesztetni.“

E-Amerika. A „Père-re“ nevű hajó New-Yorkból e hó 2 áról szoló tudósításokat hozott, melyek szrrint Canadából e hó 1-jéről táviratilag jelentik, hogy a féniek az északamerikai hatóságok örködsé daczára betörték az angol gyarmattartományokba. A Buffalo átlében levő angol erődöt az angolok odahagyták; a vas pályák s a táviratvonalak szétromboltattak. A féniek a tartományok belsejébe nyomulnak, a nélkül hogy ellenállás találnának.

Ujabb. Dreza, június 16. A ma tartott minisztertanács után a király a porosz követet fogadta. A porosz ultimatum, mely semlegességet, a hadseregnek békélésre visszaállítását, s a parlamentnek új szövetség-alkotmány megállapítása végett azonnali egybehívását követeli, biztos értesítés szerint visszastasítottatik.

Hannovera, jun. 15. A követi kamara mai ülésében Benningsen benyújtotta indítványát egy a királyhoz intézendő feliratra, melyben a miniszterek elbocsátását kéri.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről.

Június 18-kán: 5%. Nemzeti kölesön 100 frt. 61.15. 5%. Metalliques 100 frt 57.50. — Bank-részvény 6.69. — Hitelintézeti részvény 200 forint 126.90. — London 10 ft st. 100 frt 23 1/2, kr 138.50. — Ezüst 138. — Cs. kir. arany 6.62. — 1860. kölesön 72.90.

Június 15-kén: Földtehermentési kötvény magyarországi 61. — Erdélyi 58. —

T. és felelős szerkesztő DÓZSA DÁNIEL.

Az erdélyi földtehermentesítési kötvényeknek új kamat szelvények-keli ellátás kiesszközlésére a postabér megterítése és 1/4 százalékdíj mellett ajánlom magamat. Mely esetben ígértem a legrovidebb idő alatt a hozzáam küldött kötvényeket új szelvényekkel ellátva pontosan vissza szolgáltatni. — Tisztelettel kérem tehát mind azokat, kiknek ilyen papiraik vannak, mikint azokat meg ez évi júliusi szelvényeikkel együtt hozzáam küldeni méltóztassanak; — még pedig a papiroknak új szelvényekkel ellátása — az eddigi szelvényeknek pedig beváltása végett, belmonostortuzca 192 számú szállásomra Kolozsvárra ezimezve. (211) (1-2)

Hites alkusz ifj. SZENKOVICH MÁRTON.

(210) Brencsán Albertnek B. Szolnokmegye-ben keblezett monostorszegi tagosított birtoka Sz. Mihály, azaz september 29-től számíva több évekre haszonbérbe kiadó, avagy el is adó, minden felkelhetőkkel együtt. Ertekezhetni helyt Monostorsze-gen akár személyesen, akár bérmentes levelek által Dézsré ezimezve tulajdonos BRENCSÁN ALBERTHEZ.

(1-3) Ein junger Mann, anständiger Eltern, mit der erforderlichen Schulbildung versehen, der ungarischen und deutschen Sprache mächtig, wird zur Ausbildung im Comptoirfache unter sehr günstigen Bedingungen bei mir als Lehrling aufgenommen. SIEGM. HEYMANN, Monostorgasse 171 nahe am Hauptplatze.

(208) Ein junger Mann, anständiger Eltern, mit der erforderlichen Schulbildung versehen, der ungarischen und deutschen Sprache mächtig, wird zur Ausbildung im Comptoirfache unter sehr günstigen Bedingungen bei mir als Lehrling aufgenommen. SIEGM. HEYMANN, Monostorgasse 171 nahe am Hauptplatze.

Nyomatott az ev. ref. fűtanoda betűivel (Bel-farkasutca 74 sz.)

Mai számunkhoz van csatolva lapunk Előfizetési felhívása.